

بر خورد شهر با ساحل بررسی طرح احیای محدوده حفاظتی بارانگارو

چکیده | فرم شهر تبلور رابطه تاریخی انسان با محیط طبیعی‌اش و منظر شهر حاصل ادراک انسان از این بستر تعاملی با طبیعت است. در این دیدگاه قرائت لایه‌های تاریخی و طبیعی منظر و نحوه تأثیرگذاری انسان بر آن‌ها، فرصت شناخت و در مرحله بعدی بیان دوباره آن در قالبی تکامل یافته‌تر را در اختیار ما قرار می‌دهد. شهر سیدنی در کشور استرالیا از نمونه‌های قابل توجه شکل‌گیری شهر در مجاورت دریا است. طرح احیا دماغه بارانگارو، متأثر از رابطه تاریخی شهر سیدنی و دریا، به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از ارتباط انسان با طبیعت شکل گرفته و شامل احیا شکل طبیعی دماغه در دوران پیش از صنعت، به شکلی نمادین است. اقدامات صورت گرفته در این راستا متشکل از بازنویسی ویژگی‌های تاریخی سایت به لحاظ عینی نظیر ویژگی‌های مورفولوژیکی بستر طبیعی و به لحاظ ذهنی نظیر احیای فرهنگ بومی است. اگرچه پیشینه صنعتی دماغه بارانگارو بخشی از تکامل آن را از یک لبه طبیعی متعلق به قبایل بومی استرالیا تا یک لبه صنعتی متعلق به سیدنی قرن ۲۱ تشکیل می‌دهد، اما نباید این نکته را فراموش کرد که هدف منظر شهری دموکراتیزه ساختن فضاهای عمومی با تکیه بر ماهیت پویای منظر است. اگر نوع تعامل موردنیاز توسط ساکنان سیدنی در این دوره از زمان، فضایی برای پیوند شهر با طبیعت رها از ویژگی صنعتی بندرگاه‌های آن باشد کم‌رنگ ساختن لایه‌های صنعتی در لوای رویکرد طبیعت‌گرایی معمار منظر، قابل توجیه خواهد بود. این عقب‌گرد تاریخی به مورفولوژی سایت در دوران پیشاصنعت، امکان ارتباط دوباره شهروندان با لبه طبیعی شهر را فراهم می‌آورد که ختم شدن شبکه شهری به مفردی طبیعی به‌جای امتداد بدون انقطاع و نفس‌گیر بافت شهری و صنعتی سیدنی از نتایج کلی آن است. در این پروژه با شرایط طبیعی فراهم‌شده نظیر احیای پوشش گیاهان بومی و مورفولوژی در قالب سنگ‌فرش‌های ماسه‌سنگی و نیز احیای فرهنگ طبیعت‌گرایی اقلیت بومی، هویت شهری سیدنی علاوه بر یک شهر بندرگاهی و صنعتی به پیوندگاه طبیعت و صنعت، بتن و ماسه‌سنگ، فرهنگ بومی و فرهنگ مدرن، و به‌طور کلی پیوند جامعه با تاریخ در قالب منظر طبیعت‌گرا ارتقا می‌یابد.

واژگان کلیدی | منظر طبیعت‌گرا، پیتر واکر، محدوده حفاظتی بارانگارو، شهر سیدنی.

حمیده ابرقویی فرد

گروه معماری منظر، پردیس هنرهای

زیبا، دانشگاه تهران.

Hamide.abarghouyi@gmail.com

صنعتی همراه بود، اما استقبال گسترده مردم سیدنی از آن، آثار دیگری از مقبولیت پروژه در میان مردم را نشان می‌دهد. نوشتار حاضر با مرور نظرات در باب چگونگی ادراک انسان از زیبایی طبیعت در دوران پسا صنعت، پس از مقایسه رویکردهای متفاوت معماران منظر بر اساس حدود و میزان اصالت بخشیدن به ذات طبیعت و در نقطه مقابل فعالیت انسان، جایگاه رویکرد طبیعت‌گرایانه پیتر واکر را در طرح احیای دماغه بارانگارو و اقدامات منتج از این رویکرد را مشخص می‌کند.

طبیعت‌گرایی: یک مسئله و چند رویکرد

در جهان غرب با گذر از دوران صنعت و ورود به دوران پسا صنعت، بسیاری از سایت‌های صنعتی به‌ویژه در ساحل رودها و دریاها از حیث انتفاع خارج شده و به زمین‌های متروکه تبدیل شدند، در بازسازی این اراضی و بازگرداندن آن‌ها به زندگی شهری رویکردهای متنوع و گاه متضادی دنبال شده که جریان‌های فکری و نظری مختلفی در شکل‌گیری آن‌ها دخیل بوده‌اند.

در طراحی منظر شهرهای امروزی و رویارویی با چالش برخورد صنعت با بسترهای طبیعی، شیوه درک انسان از زیبایی طبیعت و به تبع آن نوع ارتباط انسان با آن نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. در این زمینه طیف وسیعی از دیدگاه‌های متنوع شکل گرفته است که در یکسری اصالت بخشی به ذات طبیعی طبیعت به‌عنوان سوژه در دیدگاهی ذهنی- مفهومی و در سر دیگر اصالت بخشی به فعل انسان به‌عنوان ابژه در دیدگاهی علمی- شناختی قرار دارد (جدول ۱).

رویکرد طبیعت‌گرایانه معماران منظری چون المستد را می‌توان در شمار مدل غیرمفهومی-ذهنی قرار داد که خواهان ایجاد

مقدمه | توسعه شهرها در بستر طبیعت و رابطه متقابل آن‌ها با طبیعت در دوره‌های مختلف تاریخ بشر، لبه‌ها و فضاهای پیرامونی متنوعی را برای شهرها شکل داده و فرم شهرها را متأثر ساخته است. تا قبل از انقلاب صنعتی، موقعیت و هم‌جواری‌های طبیعی بر ساختار و بافت شهرها مؤثر بودند و در بسیاری موارد پتانسیل‌های طبیعی علت اصلی شکل‌گیری و توسعه شهرها را تشکیل می‌دادند. با آغاز دوره صنعتی مورفولوژی و هم‌جواری‌های طبیعی شهرها تحت تأثیر عوامل صنعتی قرار می‌گیرند. لبه‌های طبیعی شهرهای ساحلی از جمله شهر سیدنی از این صنعتی شدن تأثیر فراوان گرفته‌اند. دماغه اصلی بارانگارو در شهر سیدنی از تکامل منطقه‌ای برای ماهیگیری و شکار متعلق به تمدن شش‌هزارساله مردم بومی «کادیگال»^۱ به قطبی برای صنعت کشتیرانی سیدنی شکل گرفته است (تصویر ۱). در نیمه دوم قرن ۱۹ با بزرگ شدن اندازه کشتی‌های تجاری و ناتوانی سایت برای در خود جا دادن کشتی‌های مدرن امکانات بندرگاهی در جای دیگری متمرکز شدند. نتیجه یک سایت صنعتی متروکه بود که ارتباط شهر و خط ساحلی را مختل می‌کرد. (Leigh, 2016) در سال ۲۰۱۰ پس از برگزاری مسابقه توسط دولت نیوساوت ولز، طراحی و ساخت پروژه توسط معمار منظر آمریکایی «پیتر واکر»^۲ آغاز شد و در سال ۲۰۱۶ پایان پذیرفت. پیتر واکر در طراحی منظر دماغه با گرفتن رد تاریخی محو شده و در دست فراموشی اسکله سیدنی رویکردی طبیعت‌گرا را دنبال کرد. رویکردی که به‌واسطه آن صنعت به نفع ضرورت تعامل انسان با طبیعت کناره‌گیری کرده و در نتیجه ترجمه‌ای نمادین از طبیعت تاریخی سیدنی در این لبه شکل گرفت. اگرچه رویکرد اتخاذ شده در ابتدا با انتقادهایی در ارتباط با محو کردن لایه

تصویر ۱: یک نقاشی چاپ سنگی از سال ۱۸۲۳، زندگی طبیعت‌گرایانه مردم بومی و محل دماغه بارانگارو در میان مجموعه دماغه‌های بندرگاه سیدنی. مأخذ: Leigh, 2016.

شهر را به‌عنوان فرمی حاصل از تکامل زمین‌شناختی در نظر بگیریم که هویت طبیعی آن را شکل می‌دهد و شهر ایجادشده بر بستر آن را حاصل زنجیره‌ای از سازگاری‌های پی‌درپی با طبیعت بدانیم. در این تعریف منظر شهر متشکل از «فرم طبیعی» و «فرم ساخته‌شده» است. ارتباط این دو در قالب تعامل انسان و طبیعت، ماهیت پویای منظر را معنا بخشیده و مفهوم زیبایی طبیعت را از دریچه نیازهای فرهنگی تعریف می‌کند (مک‌هارگ، ۱۳۸۶).

دماغه بارانگاری به سبب ویژگی‌های طبیعی و تاریخی خود، می‌توانست با منطبق ساختن شیوه پاسخ‌دهی به نیازهای طبیعت‌گرایانه شهروندان با فرم طبیعی اولیه‌اش، تعامل با طبیعت را در لبه شهر سیدنی ایجاد کند. طرح منظر دماغه بارانگاری در شمار مناظر بینابینی جای دارد جایی که در آن نشانه‌های عصر صنعتی به‌صورت یک عرشه، ساختار سازه‌ای را برای برپایی مورفولوژی طبیعی و تاریخی در حال فراموشی سیدنی در لبه آن فراهم می‌آورد و ویژگی‌های طبیعی به صورتی عملکردی و نمادین در منظر آن ایجاد می‌شوند (تصویر ۲).

بر همین اساس طرح احیا دماغه بارانگاری، رابطه میان مجمع‌الجزایر طبیعی و دماغه‌های بندرگاه سیدنی را احیا و اهمیت ارتباط با طبیعت در فرهنگ بومی ماقبل اسکان اروپائیان را بیان می‌کند. حوزه عمومی بارانگاری، تنوع گسترده‌ای از فعالیت‌ها و امکانات عمومی را فراهم می‌نماید، از مسیرهای

فضاهایی طبیعی در دل شهرها بوده و پایبندی خود به فرم طبیعی را در اعتقاد به حفظ ویژگی‌های منحصربه‌فرد اکولوژیکی و روحیه‌ای با عنوان «ژن محیط» نشان می‌داد (Linderman, 2011). معادل این دیدگاه در سایت‌های پسا صنعتی رویکرد «احیا» است که شامل بازگرداندن سایت‌های پسا صنعتی به شرایط طبیعی دوران پیش از صنعتی شدن است. در این حالت تمامی ویژگی‌های کالبدی شامل فرم، عوارض طبیعی، پوشش گیاهی و ... که متعلق به دوره خاصی از تاریخ سایت هستند به‌طور دقیق بازسازی‌شده و سایت از تمامی آثار مربوط به دوره‌های دیگر از جمله دوره صنعتی پاک می‌شود.

در سر دیگر این طیف رویکرد معماران منطری چون پیتر لاتز در سایت‌هایی با پیشینه صنعتی قرار دارد که معتقد به برخوردی ساختارگرایانه و به‌دوراز سلسه‌مراتب ارزشی به نفع طبیعت است. رویکردی که در آن فرم طبیعی بر فرم ساخته‌شده در راستای فعالیت‌های صنعتی ارجحیتی ندارد و هر دو آن‌ها با ارزشی یکسان در کنار هم حفظ می‌شوند. این رویکرد به‌عنوان نوعی زندگی‌بخشی مجدد به سایت «تجدید حیات» نامیده می‌شود (ردایی، ۱۳۹۰).

در میانه این طیف طراحی چون ایان مک‌هارگ قرار دارند که معنای منظر شهر را در رابطه انسان و طبیعت جستجو کرده و معتقدند بارزترین وجه زیبایی طبیعت در شهر نحوه ارتباط انسان با آن است. در این دیدگاه ضروری است بستر طبیعی

جدول ۱: دسته‌بندی آرای صاحب‌نظران درباره زیبایی طبیعت و انطباق آن با رویکردهای منظر. ماخذ: نگارنده، برگرفته از حبیبی، ۱۳۹۲.

مدل	دیدگاه	رویکرد منظرین
مدل غیرمفهومی-ذهنی دوی، برلینت و همکاران	توجه به زیبایی ذاتی طبیعت و نادیده انگاشتن نقش و حضور انسان در شکل‌دهی به زیبایی آن	نظریه طبیعت‌گرایانه «ژن محیط» المستد و رویکرد «احیا» در سایت‌های پسا صنعتی و انجام اقداماتی در راستای احیای ذات طبیعی مکان
مدل زیبایی‌شناسی اکولوژیک منظر گابستر، ناساور، تاپر	تأکید بر رابطه دوسویه انسان و طبیعت در قالب یکپارچگی زیبایی طبیعت درک زیبایی طبیعت از دریچه فرهنگ	رویکرد بینابینی ایان مک‌هارگ و پیتر واکر با اصالت بخشیدن به طبیعت از دریچه ارتباط انسان با آن
مدل شناختی دانش‌محور کارلستون، رولستون، سایتو، ایتون	درک علمی از زیبایی طبیعت و اکوسیستم‌ها با تأکید بر حضور انسان و نقش وی در شکل‌دهی به منظر و تقویت جنبه‌های زیبایی‌شناسی	رویکرد «تجدید حیات» پیتر لاتز، با اعتقاد به حفظ همه آثار و لایه‌ها مرتبط با فعالیت انسان به‌عنوان بخشی از زیبایی طبیعت

تصویر ۲: بازگشت سایت صنعتی به مورفولوژی طبیعی و پایدارتر گذشته‌اش. مأخذ: Cheng, 2015.

میلیون نفر، بازآفرینی و احیا ارتباط دوستانه با طبیعت، که نظیرش را کمتر شهری داراست، ضروری است.» وی علاوه بر احیای مشخصه‌های طبیعی سایت بر نیاز به اتصال مجدد دماغه بارانگارو به بافت شهر و آب در قالب زندگی اجتماعی تأکید داشت و فرهنگ بومی نیز به واسطه ارتباط تاریخی مردم با طبیعت در این لبه طبیعی مورد توجه او بود (Leigh, 2016). وقتی شهرها را در مکان‌های زیبا و قابل توجه بنا می‌کنیم برتری‌های آن‌ها اغلب نتیجه حفظ، بهره‌برداری و بهبود این مشخصه آن‌هاست نه از بین بردنشان. بهره‌برداری مناسب از این مشخصه‌ها را می‌توان به‌عنوان نوعی بهره‌جویی از کیفیات ذاتی مکان در کل شهر دانست که دست‌کاری انسان به‌عنوان سازگاری هوشیارانه با آن تلقی خواهد شد و این کیفیات اساسی را ارتقا و بهبود خواهد بخشید (ایان مکارگ، ۱۳۸۶ : ۱۷۵). فهم کامل این‌که بومیان استرالیایی در گذشته چه ارتباطی با طبیعت داشتند - و از دست دادند - نیاز به یک مداخله منظرین نمادین داشت. بنابراین واکر بازآفرینی فرم طبیعی دماغه را با رویکرد طبیعت‌گرایانه آغاز کرد. بنا به گفته

پیاده‌روی مانوس با طبیعت تا تفریحات تعاملی همانند پیک‌نیک و فستیوال‌ها، کنسرت‌ها و رویدادهای مخصوص سال نو. تمامی این کاربری‌های بالقوه به‌وسیله موج‌شکن تفریحی درهم‌تنیده شده‌اند. علاوه بر ایجاد فعالیت‌های تفریحی هم‌جوار خط ساحلی، بازسازی ارتباط فیزیکی قطع‌شده میان شهر و خطوط ساحلی نیز به‌عنوان بخشی از رویکرد طبیعت‌گرایی مورد توجه قرار گرفت (<http://www.pwpla.com/barangaroo/baran-garoo-reserve>).

رویکرد طبیعت‌گرایانه پتر واکر در طرح احیا دماغه بارانگارو

نقطه آغاز اعتراضات مردم شهر سیدنی علیه گسترش بی‌رویه صنعتی‌سازی و غفلت از سرنوشت تاریخی دماغه بارانگارو مدیون برنامه انتخاباتی نخست‌وزیر اسبق «پل کیتینگ»^۳ است. کیتینگ از تأثیر منفی دوره استعماری بر از بین بردن سنت‌های زندگی مردم بومی آگاه بوده و با تأکید بر پتانسیل‌های طبیعی سایت معتقد بود: «برای شهری با جمعیت پنج

مرتبط با علوم طبیعی و علوم انسانی و هنر با هماهنگی و مشارکت نزدیک است تا هم‌زیستی جامعه و طبیعت در دوران پسا صنعتی که ضامن تکامل سالم‌تر منظر طبیعی و فرهنگی است، امکان‌پذیر شود (Ibid). به‌طور کلی اقدامات انجام‌گرفته در راستای رویکرد طبیعت‌گرایانه واکر را می‌توان در دوشاخه بازنویسی جغرافیایی (طبیعی) و فرهنگی (بومی) دنبال کرد:

۱- بازنویسی جغرافیایی (طبیعی)

با توجه به رویکرد پیتر واکر در بازنمایی طبیعت و جریان و فرآیند آن در ساحل و نه کپی کردن عین به‌عین از طبیعت مشابه، محصول در نگاه اول یادآور طبیعت بکر این منطقه نیست، آن‌چنان‌که در کارهای المستد، ژیل کلمان، جورج هارگیوز و گروهی دیگر از معماران منظر طبیعت‌گرا می‌توان یافت. بلکه خوانش و بازآفرینی نوینی است از ارتباط تاریخی انسان و طبیعت در امتداد خط ساحلی سیدنی. در طرح پیتر واکر چند مؤلفه، نقشی اساسی در این بازنمایی ایفا می‌کنند: - ساختار پلکانی: به‌منظور احیای فرم پیشین دماغه و حفظ

پیتر واکر طبیعت‌گرایانه واژه‌ای است که طبیعت را توصیف نمی‌کند بلکه ذات و طبیعتِ طبیعت را توضیح می‌دهد. در این دیدگاه، به‌جای کپی‌برداری، طبیعت به‌گونه‌ای نمادین بازآفرینی می‌شود (Cheng, 2015).

تحلیل و بررسی پروژه احیا دماغه بارانگاری

هدف از استراتژی‌های احیا، باید ترکیبی از بازتعریف مهم‌ترین ویژگی‌ها به لحاظ اکولوژیکی، زیبایی‌شناسی و فرهنگی با مدیریت چندوجهی به‌صورت کنترل‌شده، ممتد و پویا باشد (Naveh, 1998). با توجه به رویکرد طبیعت‌گرای در پیش‌گرفته شده توسط پیتر واکر اهداف طراحی بر مبنای جوان‌سازی سایت و احیای مورفولوژی دوره پیشاصنعتی به‌منظور امکان بخشی به رابطه نزدیک شهر و طبیعت در نظر گرفته شد. امروز پذیرفته‌شده است که برای رویارویی با چالش‌های عصر پسا صنعتی، احیای اکولوژیکی باید از سلطه رشته‌های تک‌بعدی خارج‌شده و از یک موضوع میان‌رشته‌ای به موضوعی فرارشته‌ای ارتقا یابد. این به معنای یکی ساختن موضوعات

تصویر ۳: بلوک‌های ماسه‌سنگی استخراج‌شده علاوه بر آفرینش مجدد فرم زمین، فرصت همراه شدن مردم با این لبه طبیعی را فراهم می‌آورند. مأخذ: Rick Stevens, 2015.

نوعی بیان زیبایی با خواستگاه طبیعی در عین مداخله انسانی باشد.

بلوک‌های ماسه سنگی که موج‌شکن از آن تشکیل شده به صورت مستقیم از بخش تحتانی سایت استخراج شده‌اند که شامل ۴۸۰۰۰ یارد مربع ماسه سنگ می‌باشند. قطعات با تنوع بزرگی از علامت‌های خاص نظیر رگه‌های آهن خالص و صدف‌های ماقبل تاریخ و سایر فسیل‌های سنگی ناشناخته متمایز شده‌اند (Leigh, 2016).

- احیای ارتباط شهر با لبه طبیعی: هدف بارانگارو گردآوری تمام قسمت‌های سیدنی در کنار هم است: شرق، غرب، شمال و جنوب. مهم‌تر از همه موج‌شکن ممتدی است که اتصال شرقی- غربی از دست‌رفته در داخل شهر را احیا می‌کند (تصویر ۴). دسترسی مجدد بافت شهری واقع در بالادست سایت به اسکله به صورت تدریجی در سه مرحله انجام پذیرفته است: ۱- ورودی‌هایی با فضاهای میدانگاهی که عملکرد پلازای شهری نیز دارند ۲- پارک-دماغه که امتداد شبکه

ارتباط خط ساحلی با بافت شهری بالادست از طریق سایت، گروه طراحی به ایجاد ساختاری پلکانی پرداخت که در عین حفظ این ارتباط، پایداری سازه‌ای خود را از ساختار صنعتی موجود فراهم می‌آورد. بدین ترتیب سایت، با ایجاد یک سری تراس‌های توخالی بتنی پیش‌ساخته در حدود ۱۸ متر از تراز اولیه‌اش بالا کشیده شد (Leigh, 2016). در لبه این ساختار پلکانی، خط ساحلی با ترکیبی از بلوک‌های ماسه سنگی بزرگ قرار دارد که محدوده سرآشویی جزر و مدی را به آب متصل کرده و فرصت همراه شدن مردم با حوضچه‌های جزر و مدی و سواحل صخره‌ای را فراهم می‌آورد (<http://www.pwpla.com/>) (barangaroo/barangaroo-reserve); (تصویر ۳).

- بلوک‌های ماسه سنگی: فرم و فرآیند دو وجه تفکیک‌ناپذیر از یک پدیده واحد به حساب می‌آیند و آنچه دیده می‌شود جنبه مهمی است از آنچه هست (ایان مک‌هارگ، ۱۳۸۶: ۱۶۳). اگر معنای زیبایی را صداقت در به نمایش گذاشتن ذات واقعی هر چیز بدانیم. استفاده از سنگ‌های موجود در سایت نیز می‌تواند

تصویر ۴: اتصال مسیر پیاده‌روی خط ساحلی بارانگارو به مسیر کلی بندرگاه. مأخذ: <http://www.pwpla.com>.

بومی است (Leigh, 2016).
 -توسل به ارجاعات تاریخی نمادین : در سراسر قسمت‌های مختلف سایت تلاش شده است تا ارجاعات تاریخی با فرآیندهای طبیعی درهم آمیخته شوند. نمونه این برخورد در محل دیوار تاریخی ۱۸۳۶ دیده می‌شود که نماینده خط ساحلی در آن تاریخ است و در ساختار سایت دو مسیر پیاده‌روی و دو چرخه‌سواری را از یکدیگر جدا می‌کند (<http://www.pwpla.com/barangaroo/barangaroo-reserve>)؛ (تصویر ۷). نمونه دیگر نقاط باقی‌مانده از لبه‌های صنعتی هستند که به آن‌ها به چشم میراث صنعتی توجه شده و در هنگام پیاده‌روی در لبه‌ها کشف می‌شوند.

شهری و منظر بازسازی شده لبه ساحل را درهم ادغام می‌کند.
 ۳- موج‌شکن که فرصت ارتباط مستقیم میان سایت و خط ساحلی را فراهم می‌آورد و موقعیت تاریخی آن را به‌عنوان اولین محله سیدنی بازآفرینی می‌کند (<http://www.pwpla.com/barangaroo/barangaroo-reserve>)؛ (تصاویر ۵ و ۶).
 -کاشت گیاهان بومی : موارد بسیاری می‌توانند حس مکانی فضای متأثر از طبیعت را افزایش دهند، یکی از این موارد اجتماع گیاهی است. در بارانگارو، اجتماع گیاهی یک بازنمایی اصیل از انواع گونه‌ها و فرم‌های گیاهی است که بومی منظر ماسه‌سنگی سواحل سیدنی می‌باشند. طرح کاشت در مجموعه حفاظتی بارانگارو شامل بیش از ۷۵۰۰۰ درخت و درختچه

تصویر ۵ : مجاورت پروژه با ساختمان‌های بلندمرتبه مرکز شهر و پررنگ شدن نقش آن به‌عنوان مفر طبیعی در لبه شهر صنعتی سیدنی.
 مأخذ : Cheng, 2015.

تصویر ۶ : مسیرهای ارتباطی سایت پروژه با مرکز شهر سیدنی.
 مأخذ : <http://www.pwpla.com>

۲- بازنویسی فرهنگی (بومی)

در دهه ۱۹۹۰ درآمد سالانه افراد بومی نصف متوسط ملی بود و آمار مرگ نوزادان آن‌ها سه برابر و زندان‌ها ۲۹ برابر بیشتر از افراد غیربومی زندانی بومی داشتند. (Leigh, 2016) با توجه به نقش منظر در توسعه اجتماعی زندگی شهری و در راستای تسری یافتن تعامل انسان با طبیعت و نگرش زیباشناسانه به آن از دریچه فرهنگ، یکی از اهداف طراحی مجموعه بارانگارو احیا فرهنگ بومی بود.

با استفاده از تکنولوژی مدرن، یک تجربه فرهنگی بومی منحصر به فرد در قالب پنج فیلم برای معرفی قدیمی‌ترین فرهنگ زنده دنیا به بازدیدکنندگان، مورد استفاده قرار گرفته

است که در محل سایت بر روی وسایل الکترونیکی هوشمند نظیر تلفن همراه قابل‌نمایش هستند. این پنج فیلم با الهام گرفتن از پنج حکاکی پیداشده بر روی دیواره‌های ماسه‌سنگی بارانگارو ساخته شده‌اند (<http://www.barangaroo.com/dis-cover-barangaroo/arts-and-culture/barangaroo-ngan-gamay.aspx>). از دیگر اقدامات صورت گرفته در راستای احیای فرهنگ بومی، نام‌گذاری فضای سایت با اسامی بومی است نظیر نام بومی گیاهان، ماهی‌ها، مرغان دریایی و شیوه‌های استخدام و تجارت در میان بومیان.

هم‌چنین در نتیجه استفاده از خاک محل سایت برای احیای مورفولوژی پیشین دماغه و استخراج قطعات ماسه‌سنگی

تصویر ۷: دیوار ۱۸۳۶، جداکننده مسیر پیاده و دوچرخه و مشخص‌کننده خط ساحلی در آغاز دوران تسلط صنعت بر طبیعت سایت.
مأخذ: Cheng, 2015.

جدید زیبایی‌شناسی، به معنای ایجاد یک طیف غنی از جنبه‌های فرهنگی و تجربی پایدار بر حسب اکولوژی منظر می‌باشد. او پنج سطح از زیبایی‌شناسی منظر را به عنوان چارچوب اکولوژی بصری بر می‌شمارد. سطح اول مرتبط با ابعاد ادراکی مستقیم تجربه منظر نظیر رنگ، خط، فرم، مقیاس، ریتم، توازن، است. سطح دوم به زیبایی‌شناسی خواستگاه‌ها یا کاربردهای اشیا یا فضاهای منظر اشاره دارد. سطح سوم ایجادکننده واکنش عاطفی است. سطح چهارم به اهمیت نموده‌های خلاصه شده یا نمادین ارزش محیطی پرداخته و سطح پنجم ترکیبی از سطوح قبلی که نهایتاً ما را به رفتاری خاص و از قبل تعیین شده تشویق می‌کند (حبیبی به نقل از پورتئوس، ۱۳۹۰: ۶۷).

فرآیندها با دستورالعملی امروزی و منطبق با نیازهای فرهنگی سیدنی اقدام کرده است. اقدامات او در راستای محو کردن لایه صنعتی و برجسته کردن لایه طبیعی سایت با پوشاندن

موردنیاز برای احداث قسمت پلکانی، فضای توخالی با اندازه تقریبی ۴۴۸۰۰۰ متر مربع و دیواره‌هایی به ارتفاع ۱۸ متر در اطراف نمای صخره‌ای بارانداز ایجاد شد که کاربری مرکز هنری به آن داده شد (Leigh, 2016)؛ (تصویر ۸).

ارزیابی پروژه با معیارهای مطرح‌شده در سایر منابع

همان‌گونه که گفته شد رویکرد طبیعت‌گرایانه پیتر واکر در طراحی محوطه حفاظتی بارانگارو در زیرمجموعه زیبایی‌شناسی اکولوژیک منظر قرار می‌گیرد که بر پایه رویت منظر از دریچه ارتباط انسان با طبیعت و مشخصه‌های فرهنگی قرار دارد. در جدول شماره ۲ اقدامات پروژه بارانگارو با معیارهای مطرح شده توسط تایلر در زمینه زیبایی‌شناسی اکولوژیک سنجش شده است. از نظر تایلر جستجوی اصول

جمع‌بندی | پیتر واکر در طرح احیا مجموعه حفاظت‌شده بارانگارو، با رویکردی طبیعت‌گرایانه به خوانش فرآیندها و جریان‌های طبیعی ساحل سیدنی پرداخته و به بازنمایی این

تصویر ۸: استفاده از فضای توخالی حاصل از برداشت قطعات ماسه‌سنگی به‌عنوان مرکز هنر سیدنی. مأخذ: Cheng, 2015.

المستد، رویکردی بینابینی به نفع تعامل انسان عصر صنعتی با طبیعت در پیش می‌گیرد. هدف پیتر واکر نوعی واکاوی و ساماندهی دوباره ابعاد عملکردی، زیبایی‌شناختی و هویتی سایت به واسطه عریان‌سازی بستر طبیعی به شیوه‌ای نمادین است که نتایج فرهنگی حاصل از آن نظیر احیا پیوند مردم با طبیعت و گذشته بومی و طبیعت‌گرایی شهرشان در این لبه طبیعی تا حد زیادی آن را توجیه می‌کند.

پیشینه‌ای از سایت که گذشته کهن‌تری را استتار می‌کرده، همراه است. این رویکرد، نمایانگر کرنشی از سمت صنعت به طبیعت است که ویژگی‌های سیدنی همواره در حال توسعه در زمینه فرهنگی از خود می‌طلبد و نوع خاصی از منظر را رقم می‌زند که در آن صنعت به‌عنوان زیرساخت طبیعت مطرح می‌شود و به‌جای رویکرد کثرت‌گرایانه و انسان‌مدار معماران منظری چون لاتز و یا جانب‌داری افراطی از طبیعت بکر نظیر

جدول ۲: ارزیابی طراحی منظر مجموعه حفاظت شده بارانگارو بر اساس معیارهای مطرح شده توسط تاپر در زمینه زیبایی‌شناسی اکولوژیک منظر. ترسیم: حمیده ابرقویی فرد، ۱۳۹۶.

سطح ملموس و نمایشی	شرکت‌پذیری	تأثیرگذاری عاطفی	ابعاد سمبولیک	سطح رفتاری و عملکردی
*	*			
*				
	*			*
*			*	
*	*	*	*	
				*
	*			*
			*	

پی‌نوشت

۱- Cadigal

۲- Peter Walker

۳- Paul Keating

۴- Peter Latz

فهرست منابع

- حبیبی، امین. (۱۳۹۲). طبیعت زیباست؟ تأمل در فلسفه زیبایی طبیعت. *مجله منظر* ۵(۲۲): ۴۰-۴۳.
- حبیبی، امین. (۱۳۹۰). نقش منظر در روند تعادل بخشی به محیط و پایداری توسعه در محیط‌های انسان ساخت. رساله دکتری. تهران: دانشگاه تهران.
- ردایی، سارا. (۱۳۹۰). نگاهی به رویکرد پسا صنعتی لاتز. *مجله منظر* ۳(۱۶): ۲۶-۳۳.
- مک‌هارگ، ایان. (۱۳۸۶). *طراحی با طبیعت*. ترجمه: عبدالحسین وهاب‌زاده. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- sons-from-frederick-law-olmsted-the-father-of-american-landscape-architecture (Accessed 20 May 2017).
- Naveh, Z. (1998). Ecological and Cultural Landscape Restoration and the Cultural Evolution towards a Post-Industrial Symbiosis between Human Society and Nature. *Restoration Ecology*, 6(2): 135-143.
- Barangaroo (n.d). Available from: <http://www.pwpla.com/barangaroo> (Accessed 20 May 2017).
- Barangaroo Reserve in Sydney, the design of a life time Landscape (n.d). Available from: <http://www.barangaroo.com/> (Accessed 20 May 2017).
- Cheng, L. (2015). *Rewriting history: Barangaroo Reserve opens*. Available from: <http://architectureau.com/articles/barangaroo-reserve-opens-to-public/> (Accessed 20 May 2017).
- Leigh, G. (2016). Peter walker's point; the barangaroo reserve transforms Sydney harbour's old industrial landscape. *Landscape Architecture Magazine*, 106(11): 78-134.
- Linderman, M. (2011). *Ten design lessons from Frederick Law Olmsted, the father of American landscape architecture*. Available from: <https://signalnoise.com/posts/2919-ten-design-les->